

Кокітко І. В.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного
університету*
*Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
конституційного, адміністративного
та фінансового права ЗУНУ
Шевчук О. Р.*

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ ДЕРЖАВИ

Визначення дефініції «корпоративні права» здійснено у ч. 1 ст. 167 Господарського кодексу України, відповідно до положень якої корпоративні права – це право особи, частка яких визначається у статутному фонді господарського товариства, що включають можливість участі цієї особи в керівництві господарською організацією, можливість отримання частини прибутку зазначеної організації та активів під час її ліквідації відповідно до закону, а також правомочності, передбачені статутними документами і законом [2].

Подібне визначення категорії корпоративних прав встановлено в Законі України «Про акціонерні товариства», Податковому кодексі України. Категорія «корпоративні права» відсутня у ЦК України, що, з позиції науковців, передбачає виключно господарсько-правову природу корпоративних відносин і корпоративних прав.

Корпоративні права реалізуються у низці правомочностей, які є спільними і для юридичної особи, і для громадянина, і для держави, в особі органів державної влади, а саме: право на участь в управлінні господарським товариством, право на отримання частки прибутку даної організації, а також активів у разі її ліквідації відповідно до закону, право на одержання інформації про діяльність господарського товариства, право на вихід зі складу товариства і т. [3; с. 8].

Корпоративні права держави детермінують як право держави на частку в статутному капіталі господарських товариств, що передбачає право на управління господарським товариством, право на отримання частки його прибутку, фінансових активів у разі його ліквідації відповідно до законодавства, а також права, передбачені установчими документами та законом [4; с. 437].

Важливим є питання, які особливості корпоративних прав держави, адже «корпоративні права» охоплюють правомочності, властиві усім засновникам, які не мають індивідуального характеру, і можуть змінюватися залежно від організаційно-правової форми юридичної особи, проте властиві усім без винятку суб'єктам господарювання носіям корпоративних прав.

Варто погодитися з позицією науковців (*Hoque, A.; Rakhi, S.; Hassan, K.; Le, T., 2020*) [5; с. 178] які вважають, що корпоративні права держави варто відмежувати від корпоративних прав приватних підприємств стосовно окремих підстав виникнення державних корпоративних прав, для наприкладу, націоналізація як одна із, передбачених законом, підстав виникнення державних корпоративних прав [6].

Варто зазначити, що при визначенні корпоративних прав держави, необхідно звертати увагу на такі характеристики: корпоративне управління, відносини з керівниками компаній, розподіл прибутку господарського товариства та характеристики механізму захисту корпоративних прав держави.

Науковці (*Coskun, Y.; Seven, U.; Ertugrul, H.M.; Ulussever, T., 2017*) [7; с. 19] звертають увагу, що формування механізму управління державними корпоративними правами (акціями, паями, частками) має ряд особливостей, що залежить від таких факторів: 1. спеціалізованого порядку правового регулювання; 2. обмеження правомочностей та наявності спеціального порядку відчуження і розпорядження корпоративними правами; 3. особливої процедури призначення виконавчих органів. Наприклад відбір кандидатури на посаду голови виконавчих органів господарських товариств, що належать до державного фінансового сектору відповідно до положень Постанови Кабінету Міністрів України Про затвердження Основних концептуальних підходів до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави: від 11 лютого 2004 р. №155. [8]; 4. поєднання матеріальної відповідальності осіб та майнової зацікавленості у результаті державного управління [9].

В юридичній літературі (*Martin, J., Dubé, C., & Coover, M. D. (2018)*) [10; с. 1179] формується класифікація корпоративних прав держави залежно від різних критеріїв, а саме:

– суб'єкта державного управління:

1) корпоративні права, що перебувають в управлінні Фонду державного майна України;

2) корпоративні права, що перебувають в управлінні уповноважених осіб;

3) корпоративні права, що перебувають в управлінні органів виконавчої влади;

– рівня корпоративного контролю держави:

1) контроль держави у сфері прийняття рішень у господарських товариствах (більше 50 % акцій);

2) частково забезпечують реалізацію зазначеного контролю;

3) за ступенем закріплення за державою частки (пакету акцій).

Державні підприємства, які здійснюють діяльність в Україні, можна класифікувати на дві групи:

а) підприємства, 100 відсотків статутного капіталу яких належать державі:

- унітарні державні підприємства;
- казенні підприємства;
- державні акціонерні компанії;
- державні корпорації;

б) господарські товариства, які частково належать іншим фізичним чи юридичним особам, а держава незначною мірою впливає на їх діяльність:

- акціонерні компанії у яких держава володіє контрольним пакетом акцій, який становить понад 50%, проте менше ніж 75%;
- акціонерні компанії, блокуючий пакет акцій яких належить державі становить понад 25%, проте менше, ніж 50%;
- акціонерні товариства, у статутному фонді яких частка власності держави менша, ніж 25%;
- державні холдингові компанії [11; с. 37].

За результатами дослідження рекомендуються наступні заходи, запровадження яких зумовить підвищення ефективності національної стратегії управління корпоративними правами держави як суб'єкта корпоративних правовідносин:

1) одним із пріоритетних завдань є законодавче забезпечення для координації створення та діяльності різних організаційно - правових форм державних підприємств;

2) потрібно не лише створити ефективну, але насамперед реальну систему управління правами держави (акції, акції, паї), яка базуватиметься на високій майновій відповідальності осіб, які уповноважені управляти державними корпоративними правами, та виборі осіб з високою матеріальною зацікавленістю у результатах корпоративного управління;

3) уповноважені органи державної влади повинні підвищити вимоги до керівництва акціонерних товариств, у яких держава володіє «блокуючим» пакетом акцій, а також щодо прибутковості та ефективності фінансово-господарської діяльності, підвищення капіталізації таких підприємств;

4) уповноважені органи державної влади мають виробити ефективну та прозору інвестиційну політику щодо акціонерних товариств, у яких держава володіє контрольним пакетом акцій; дотримуватися принципів корпоративного управління, відповідно до яких представники держави в органах управління акціонерного товариства повинні діяти в інтересах такого товариства а також враховувати інтереси усіх зацікавлених осіб, це відповідає інтересам акціонерів та сприяє зростанню капіталізації товариства;

5) на практиці необхідно впроваджувати інноваційну модель приватизації в країні. Щонайменше 50% коштів, отриманих від

приватизації, має бути використано для фінансування потреб реальної економіки (запозичення) коригування структури виробництва для забезпечення випереджаючого розвитку перспективних галузей.

Список використаних джерел

1. Звіт про роботу Фонду державного майна України та хід приватизації державного майна у 2020 році. URL: http://www.spfu.gov.ua/userfiles/pdf/zvit-fdmu-2020_15965.pdf
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Васильєва В.А. Щодо питання про поняття корпоративного права: Правове регулювання корпоративних відносин в Україні : матер. науково-практ. Семінару. м. Львів, 28 лютого 2003 р., 2003. С. 8–10.
4. Nyre-Yu, Megan & Gutzwiller, Robert & Caldwell, Barrett. (2019). Observing Cyber Security Incident Response: Qualitative Themes From Field Research. Proceedings of the Human Factors and Ergonomics Society Annual Meeting. p. 437-441.
5. Hoque, A.; Rakhi, S.; Hassan, K.; Le, T. The performance of stock portfolios: Evidence from analyzing Malaysia case, and implication for open innovation. J. Open Innov. Technol. Mark. Complex. 2020, 6, 178
6. Kibert, A. The Effect of Government Bonds on Capital Market Growth in Kenya. Master's Thesis, School of Business, University of Nairobi, Nairobi, Kenya, 2015.
7. Coskun, Y.; Seven, U.; Ertugrul, H.M.; Ulussever, T. Capital Market and Economic Growth Nexus: Evidence from Turkey. Cent. Bank Rev. 2017, 17, 19–29
8. Про затвердження Основних концептуальних підходів до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави: Постанова Кабінету Міністрів від 11 лютого 2004 р. №155. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/155-2004-%D0%BF> (дата звернення 14.05.2020)
9. Bahuguna, Ashutosh & Bisht, Raj & Pande, Jeetendra. (2019). Don't Wanna Cry: A Cyber Crisis Table Top Exercise for Assessing the Preparedness against Eminent Threats. International Journal of Engineering and Advanced Technology. 9. 10.35940/ijeat.A9893.109119.
10. Martin, J., Dubé, C., & Coover, M. D. (2018). Signal detection theory (SDT) is effective for modeling user behavior toward phishing and spear-phishing attacks. Human Factors, 60(8), 1179–1191.